

کدام افراد بیشتر در راهپیمایی اربعین شرکت می‌کنند؟

پژوهش «تحلیل پیمایش راهپیمایی اربعین حسینی: ظرفیت‌ها، چالش‌ها، نمادها و معانی» به کوشش دکتر سعیدرضا عاملی (عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران) و با تلاش مرکز پژوهشی سیاست‌های فضای مجازی دانشگاه تهران در سال ۱۳۹۶ منتشر شد.

پژوهش «تحلیل پیمایش راهپیمایی اربعین حسینی: ظرفیت‌ها، چالش‌ها، نمادها و معانی» به کوشش دکتر سعیدرضا عاملی (عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران) و با تلاش مرکز پژوهشی سیاست‌های فضای مجازی دانشگاه تهران در سال ۱۳۹۶ منتشر شد.

به گزارش ایسنا، این پژوهش با هدف زمینه‌یابی، نگرش‌سنجی و ایده‌آل‌سنجی مشارکت‌کنندگان در رخداد سالیانه اربعین تدوین شده است.

در بخش مربوط به پژوهش «تحلیل پیمایش راهپیمایی اربعین حسینی: ظرفیت‌ها، چالش‌ها، نمادها و معانی» در رابطه با نوع و شیوه این پژوهش چنین آمده است:

پیمایش این پژوهش حاصل توزیع و تکمیل ۸۳۹ پرسشنامه به چهار زبان فارسی، عربی، ترکی و انگلیسی در جریان راهپیمایی سالیانه اربعین در کشور عراق در سال ۱۳۹۶ است و این پرسشنامه‌ها شامل دو بخش جمعیت‌شناختی و بخش مطالعاتی با مقیاس لیکرت بوده است.

در ابتدای این پژوهش عنوان شده است: این حرکت از سوپی ریشه در باورهای اعتقادی شیعیان و مفهوم ارزشمند «زیارت» دارد و از سوی دیگر در شرایط کنونی جهان اسلام، بزرگترین گردهمایی مسلمانان و به ویژه شیعیان است.

«زیارت اربعین» تبدیل به محملی برای ارتباط هر چه بیشتر مسلمانان از زبان‌ها، اقوام و ملیت‌های مختلف حول محور زیارت امام حسین (علیه السلام) شده است.

همچنین تأکید شده است: ابعاد مختلف اعتقادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی این راهپیمایی باید مورد توجه قرار گیرد و نسبت به باورهای مذهبی، فرهنگ و تفکر شیعی بررسی شود.

برخی از نتایج تحلیل پیمایش «راهپیمایی اربعین حسینی: ظرفیت‌ها، چالش‌ها، نمادها و معانی» به قرار زیر است:

- غیرشاغلان دیدگاه به نسبت مساعدتری درخصوص نحوه برگزاری مراسم راهپیمایی اربعین نسبت به شاغلان دارند، درحالی که شاغلان بیش از غیرشاغلان در مراسم شرکت داشته‌اند، اما نظرات آنها در مورد نحوه برگزاری مراسم، انتقادی‌تر بوده است.

- از بین متغیرهای جمعیت‌شناختی مؤثر بر مشکلات و کاستی‌های راهپیمایی اربعین آثار گسترده‌سن از مواردی بوده که اثبات شده است؛ سنین ۱۵ تا ۱۹ سال، ۳۰ تا ۴۴ سال و بالاتر از ۶۰ ساله‌ها نسبت به وجود نحوه عزاداری گروه‌های مختلف شیعیان با هم، مشکلات موجود در عراق (احساس امنیت کم)، سخت‌گیری‌های امنیتی آزاردهنده در این مراسم و شرکت‌کنندگانی که زبان یکدیگر را متوجه نمی‌شوند، دیدگاه مثبت دارند و به عبارت صریح‌تر، معتقد هستند که این مشکلات وجود دارد. سایر گروه‌های سنی، رویکردی معکوس به موضوع دارند.

- متأهلین، به‌طورکلی به دفعات بیشتری نسبت به مجردین در راهپیمایی‌های اربعین مشارکت می‌کنند.

- شاغلان (۵۶.۷ درصد) بیش از غیرشاغلان (۴۳.۳ درصد) در راهپیمایی اربعین سال ۱۳۹۶ مشارکت داشته‌اند.

- سطح تحصیلات با تعداد دفعات مشارکت در راهپیمایی اربعین، رابطه مستقیم دارد، هرچه سطح تحصیلات فرد بالاتر می‌رود، میزان دفعات مشارکت وی در راهپیمایی‌های سالیانه اربعین نیز افزایش می‌یابد.

- طبقه اقتصادی، تأثیری بر دفعات مشارکت در راهپیمایی اربعین ندارد.

- دفعات مشارکت در راهپیمایی اربعین بر نگرش درخصوص اثرگذارترین نمادها و رسانه ها در راهپیمایی اربعین درباره میهمان نوازی و محبت مردم عراق تأثیر مستقیم دارد و با افزایش دفعات مشارکت، نگرش افراد نسبت به این نوع نماد، موافق تر می شود.

در بخش مربوط به جمع بندی: سیاست های کلان و راهبردی پژوهش، نیز چنین بیان شده است:

نتایج این مطالعه پیمایشی، بیش از هر چیز این ایده را اثبات می کند که شرکت کنندگان در راهپیمایی اربعین حسینی، اهدافی چون تقویت اتحاد و همبستگی بین مسلمانان، شناخت بهتر اهل بیت (علیه السلام)، افزایش آمادگی برای ظهور، احیای ارزش ها و تقویت مقاومت و پایداری را دنبال می کنند.

راهپیمایی اربعین قابلیت بالایی در تقویت و تحکیم اعتقادات دینی، همبستگی جهان اسلام و همچنین تقویت مقاومت و پایداری جوامع اسلامی در برابر هجمه های تبلیغاتی، سیاسی یا نظامی کشورهای متخاصم دارد.

اگرچه این رویکردها، با توجه به شرایط منطقه و جهان، می تواند معنای سیاسی نیز داشته باشد، اما از نظر نوع کنش ها و اقدامات، بر تقویت عناصر دینی و اعتقادی تمرکز دارد و از این رو، راهپیمایی اربعین قابلیت بالایی در تقویت و تحکیم اعتقادات دینی، همبستگی جهان اسلام و همچنین تقویت مقاومت و پایداری جوامع اسلامی در برابر هجمه های تبلیغاتی، سیاسی یا نظامی کشورهای متخاصم دارد، درحالی که کارکرد سیاسی مراسم از خلال جنبه های معنوی و دینی به خوبی حاصل می شود، اما عموماً مشارکت کنندگان نسبت به بهره برداری سیاسی جناح خاص یا کشور خاص از مراسم، نقد دارند و این اتفاق را خطری برای همبستگی و اتحاد و در تضاد با روح حاکم بر مراسم و همچنین انگیزه ها و دلایل حضور خود تلقی می کنند.

همچنین در ادامه نتایج این پژوهش بیان شده است که آثار اعتقادی اربعین، نوعاً همان آثاری هستند که بر تقویت همبستگی اجتماعی و سیاسی جهان اسلام و خصوصاً تشیع نیز مؤثر است.

برخی مخاطرات قابل توجه در این بخش از پژوهش به قرار زیر است:

- تحرکات فرقه های انحرافی در مراسم که ممکن است براساس برنامه از پیش تعیین شده کشورهای متخاصم رخ داده باشد، که این فرقه ها با دامن زدن به رفتارهای انحرافی مانند قمه زدن و آسیب رساندن به خود یا دیگران، در تعارض با روح حقیقت جویی در مراسم اقدام می کنند و باید در این خصوص هوشیاری لازم را اتخاذ کرد.

- غلبه ابعاد مادی مراسم و برخی تحرکات برای تبدیل مراسم به نوعی گردهمایی تفریحی، مصرف گرایانه یا سودجویانه، از دیگر جنبه های پنهانی است.

- هر جنبه ای از مراسم که در تضاد با هدف متعالی و اعتقادی مستتر در راهپیمایی است را باید به عنوان یک نقطه بحران در برابر این حرکت شکوهمند تلقی کرد (لزوم توجه و برنامه ریزی برای مهار و هدایت نقاط بحران، تا به بحران فراگیر بدل نشود).

به گزارش مرکز خبر شورای عالی انقلاب فرهنگی، مهمترین دستاوردهای تحقیق در قالب مجموعه گزاره های سیاستی و راهبردی به منظور بهره برداری عملیاتی بهتر به قرار زیر بیان شده است:

- تمرکز بر بعد اعتقادی و دینی مراسم و پرهیز از گفتمان سیاست زده،

- مدیریت مراسم از نظر نفوذ جریان های انحرافی،

- تقویت و ساماندهی زیرساخت های ارتباطی،

- ارتقای سطح خدمات و امکانات بهداشتی،

- مدیریت متمرکز نیروی انسانی،

- برون سپاری مدیریت اسکان زائران،

- مدیریت تولید، توزیع و مصرف غذا،

- بازنمایی رسانه ای دینی و اعتقادی مراسم راهپیمایی با تکیه بر مهمترین دستاوردهای تجربه شده (و پرهیز از کنایه های سیاسی صریح در بازنمایی رسانه ای).